

OBSAH

Predslov	11
Kapitola 1	
Jatočné opracovanie zvierat.....	13
1.1 Ustajnenie a prísun jatočných zvierat	14
1.2 Omračovanie jatočných zvierat	15
1.2.1 Cieľ omračovania	15
1.2.2 Mechanické omračovanie.....	16
1.2.3 Elektrické omračovanie	18
1.2.4 Chemické omračovanie	20
1.2.5 Zabíjanie bez omračovania	21
1.3 Vykrvovanie jatočných zvierat.....	22
1.3.1 Význam a zásady vykrovania	22
1.3.2 Vykrvovanie jednotlivých druhov zvierat.....	22
1.4 Vonkajšie opracovanie jatočných zvierat	23
1.4.1 Vonkajšie opracovanie jatočných ošípaných.....	24
1.4.2 Vonkajšie opracovanie hovädzieho dobytku, koní, oviec a kôz	27
1.5 Vnútorne opracovanie jatočných zvierat	29
1.5.1 Vnútorne opracovanie ošípaných.....	30
1.5.2 Vnútorne opracovanie jatočného hovädzieho dobytku	30
1.5.3 Vnútorne opracovanie oviec a kôz	31
1.6 Polenie a konečná úprava jatočne opracovaných tiel	31
Kapitola 2	
Rozrábanie jatočne opracovaných tiel zvierat.....	33
2.1 Delenie a triedenie bravčového mäsa.....	34
2.1.1 Delenie bravčového mäsa pre výsek	35
2.1.2 Triedenie bravčového mäsa pre výrobu	39
2.2 Delenie a triedenie hovädzieho mäsa.....	41
2.2.1 Delenie hovädzieho mäsa pre výsek	41
2.2.2 Triedenie hovädzieho mäsa pre výrobu.....	45
2.3 Delenie a triedenie teľacieho mäsa.....	47
2.4 Delenie a triedenie baranieho a jahňacieho mäsa	49
2.5 Delenie a triedenie kozieho a kozľacieho mäsa	50
2.6 Delenie mäsa domácich nepárnokopytníkov.....	51
Kapitola 3	
Mechanicky separované mäso	53
3.1 Vlastnosti mechanicky separovaného mäsa	54
3.2 Požiadavky na surovinu.....	55

3.3	Spôsoby výroby mechanicky separovaného mäsa	56
3.4	Požiadavky na výrobu a používanie nízkotlakového mechanicky separovaného mäsa	59
3.5	Použitie mechanicky separovaného mäsa pri výrobe mäsových výrobkov	61

Kapitola 4

Technologické operácie pri výrobe mäsových výrobkov..... 63

4.1	Všeobecná charakteristika mletia	64
4.2	Všeobecná charakteristika plnenia mäsového diela do obalov (narážanie).....	68
4.3	Technologické obaly používané pri výrobe mäsových výrobkov	69
4.4	Tenderizovanie, masírovanie, tumblovanie (mechanická aktivácia bielkovín).....	70
4.5	Všeobecná charakteristika údenia	71
4.5.1	Technologické vlastnosti udiarenského dymu	72
4.5.2	Rozvoj dymovej farby.....	73
4.5.3	Rozvoj dymovej arómy a chute	73
4.5.4	Tekutý dym	74

Kapitola 5

Technológia výroby mäkkých mäsových výrobkov 75

5.1	Charakteristika a druhy mäkkých mäsových výrobkov	76
5.2	Operácie technologického postupu výroby mäkkých mäsových výrobkov	76
5.3	Napúčanie (solubilizácia) bielkovín – aktivácia bielkovín	76
5.4	Výroba mäkkých výrobkov – párkov	77
5.4.1	Výber surovín	78
5.4.1.1	Efekt teplého mäsa (prát)	78
5.4.1.2	Mäso jatočných zvierat	80
5.4.1.3	Nepodarky, tzv. výrobky určené na prepracovanie	80
5.4.1.4	Tuk (slanina), olej a kože	81
5.4.1.5	Výber prídavných látok	83
5.4.2	Technológia výroby	84
5.4.2.1	Metódy kutrovania	86
5.4.2.2	Plnenie	92
5.4.2.3	Údenie, tepelné opracovanie a chladenie	93

Kapitola 6

Technológia výroby trvanlivých mäsových výrobkov 95

6.1	Výroba trvanlivých tepelne opracovaných mäsových výrobkov	96
6.1.1	Výber suroviny.....	96
6.1.2	Výber funkčných prísad a korenín.....	97
6.1.3	Mletie surovín a miešanie mäsového diela.....	97
6.1.4	Plnenie, sušenie, údenie a tepelné opracovanie	98
6.2	Výroba trvanlivých tepelne neopracovaných mäsových výrobkov (fermentovaných).....	98
6.2.1	Výber surovín	99
6.2.2	Výber technologických pomocných látok.....	102
6.2.2.1	Štartovacie kultúry	103
6.2.3	Príprava mäsového diela a plnenie	106
6.2.4	Fermentácia a sušenie (zrenie)	109
6.2.4.1	Fermentácia	109
6.2.4.2	Údenie počas fermentácie	113
6.2.4.3	Sušenie	113

Kapitola 7**Technológia výroby sušených mias 119**

- 7.1 Výber a príprava suroviny 120
- 7.2 Výber technologických pomocných látok (funkčných prísad)..... 121
- 7.3 Solenie 122
  - 7.3.1 Solenie nasucho 122
  - 7.3.2 Solenie v náleve 122
  - 7.3.3 Solenie nastrekovaním 123
- 7.4 Údenie, zrenie a sušenie 124

Kapitola 8**Technológia výroby solených mias 125**

- 8.1 Technológia výroby surových solených mias 126
  - 8.1.1 Výber suroviny 126
  - 8.1.2 Údenie 126
  - 8.1.3 Mikroflóra soleného mäsa a mäsa v náleve 127
- 8.2 Technológia výroby tepelne opracovaných solených mias 127
  - 8.2.1 Výber suroviny 128
  - 8.2.2 Výber funkčných prísad 128
  - 8.2.3 Technologický postup výroby 129
- 8.3 Technológia výroby tepelne opracovaných slanín 130
- 8.4 Technológia výroby údenej slaniny 130

Kapitola 9**Technológia výroby varených mäsových výrobkov 131**

- 9.1 Výroba pečeňových paštét alebo pečeňového syra 132
  - 9.1.1 Výber surovín 132
  - 9.1.2 Výber funkčných prísad 133
  - 9.1.3 Technologický postup pri výrobe pečeňových paštét a syrov 134
- 9.2 Výroba tlačienky 134
  - 9.2.1 Výber suroviny 134
  - 9.2.2 Technologický postup výroby 135
- 9.3 Výroba jaterníc a krvavnic 135
  - 9.3.1 Výber suroviny 135
  - 9.3.2 Technologický postup výroby 136

Kapitola 10**Technológia výroby pečených mäsových výrobkov 137**

- 10.1 Výber surovín 138
- 10.2 Výber prídavných látok 138
- 10.3 Technologický postup 139

Kapitola 11**Technológia výroby mäsových konzerv a polokonzerv 141**

- 11.1 Výroba hovädzieho a bravčového mäsa vo vlastnej šťave 142
  - 11.1.1 Výber a predpríprava suroviny 142
  - 11.1.2 Tepelná úprava 142

Kapitola 12

Technológia výroby mäsových prípravkov a ostatných mäsových výrobkov (polotovarov)	145
12.1 Výber suroviny	146
12.2 Výber funkčných prísad.....	147
12.3 Technologický postup	147

Kapitola 13

Technológia spracovania hydiny	149
13.1 Technologické operácie pri nákupe a spracovaní hydiny	150
13.1.1 Vyskladňovanie hydiny	150
13.1.2 Transport živej hydiny.....	150
13.1.3 Technologický postup opracovania hydiny	152
13.1.3.1 Zabíjací okruh.....	153
13.1.3.2 Pitvací okruh.....	161
13.1.3.3 Chladiaci okruh	164
13.1.3.4 Triedenie, váženie a balenie	168
13.1.4 Zmrazovanie hydiny	170
13.1.4.1 Vlastné zmrazovanie	171
13.1.4.2 Spôsoby zmrazovania	171
13.1.4.3 Skladovanie zmrazenej hydiny.....	173
13.1.5 Finalizácia hydínového mäsa	175
13.1.5.1 Porciovanie hydiny	175
13.1.5.2 Údené hydínové výrobky.....	178
13.1.5.3 Údená hydina	180
13.1.5.4 Hydínové konzervy.....	181
13.1.6 Technológia spracovania hydínového tuku	182

Kapitola 14

Technológia spracovania rýb.....	185
14.1 Základné pracovné postupy spracovania sladkovodných rýb.....	186
14.2 Hlavné výrobky zo sladkovodných rýb	189

Kapitola 15

Technológia spracovania zveriny	191
15.1 Spracovanie zveriny	192
15.1.1 Postup pri vyvrhovaní zveriny	192

Kapitola 16

Technológia spracovania králikov.....	195
16.1 Technologický postup spracovania králikov	196

Kapitola 17

Technológia spracovania vajec.....	199
17.1 Funkčné vlastnosti vajec.....	200
17.1.1 Mechanizmus tvorby gélu	200
17.1.2 Mechanizmus tvorby peny	201
17.1.3 Mechanizmus tvorby emulzie	202
17.2 Priemyselné spracovanie vajec	203

17.2.1	Chladienie a konzervácia vajec	203
17.2.2	Čistenie vajec	205
17.2.3	Výroba vaječných hmôt (vytlákanie vajec)	205
17.2.4	Pasterizácia	205
17.2.5	Zmrazovanie	206
17.2.6	Sušenie	208
17.2.7	Ochutené vaječné hmoty	214
17.2.8	Majonézy a majonézové výrobky	214
17.3	Spracovanie využiteľného odpadu pri spracovaní vajec	217

Kapitola 18

Technológia spracovania medu..... 219

18.1	Medobranie (zber medu).....	220
18.2	Čistenie medu	221
18.3	Plnenie medu do obalov	221
18.4	Zahrievanie a dekrystalizácia medu.....	221
18.5	Pastovanie medu	222
18.6	Zabránenie nežiaducej fermentácii medu.....	222
18.7	Sušenie medu	222
18.8	Skladovanie medu.....	222

Kapitola 19

Technológia spracovania včelích produktov..... 223

19.1	Vosk	224
19.2	Peľ	225
19.3	Propolis	225
19.4	Materská kašička.....	226
19.5	Včelí jed	227
19.6	Technológia spracovania medoviny	227

Kapitola 20

Preberanie, preprava a príjem mlieka v spracovateľskom podniku..... 231

20.1	Preberanie mlieka u producentov	232
20.2	Preprava mlieka do spracovateľského podniku	233
20.3	Príjem mlieka v mliekarenskom závode	235

Kapitola 21

Základné ošetrenie mlieka..... 239

21.1	Odstredovanie mlieka	240
21.1.1	Druhy odstrediviek.....	242
21.1.2	Bilancie súvisiace s odstredovaním	248
21.2	Úprava obsahu tuku v mlieku.....	249
21.3	Teplné ošetrenie mlieka	250
21.3.1	Pasterizácia mlieka	251
21.3.1.1	Zmeny mlieka pri pasterizácii.....	253
21.3.1.2	Zariadenia na pasterizáciu mlieka	259
21.3.1.3	Monitorovanie priebehu pasterizácie a jej verifikácia	264
21.4	Homogenizácia mlieka	264
21.5	Deaerácia a dezodorizácia	268

Kapitola 22

Technológia výroby konzumného mlieka	271
22.1 Charakteristika a druhy konzumného mlieka	272
22.2 Technologický postup výroby pasterizovaného konzumného mlieka	273
22.3 Chyby konzumného mlieka	282

Kapitola 23

Technológia výroby trvanlivého (UHT) mlieka	283
23.1 Zmeny mlieka pri UHT ohreve	288
23.2 Chyby trvanlivých mliek	290

Kapitola 24

Technológia výroby smotany	293
24.1 Charakteristika smotany a druhy smotany	294
24.1.1 Vlastnosti smotany	294
24.2 Požiadavky na kvalitu mlieka pre výrobu smotany	298
24.3 Technologický postup výroby smotany	298
24.4 Chyby smotán	307

Kapitola 25

Technológia výroby masla	309
25.1 Charakteristika a druhy masla	310
25.1.1 Zloženie a vlastnosti masla	310
25.2 Princípy výroby masla	312
25.3 Výroba masla kontinuálnym speňovacím spôsobom	313
25.4 Diskontinuálna výroba masla speňovacím spôsobom v maselniciach	318
25.5 Špeciálne druhy masla, zmesných tukov a iných výrobkov z mliečneho tuku	320
25.6 Chyby masla	323
25.7 Kontrola výroby masla	324
25.8 Cmar a možnosti jeho využitia	325

Kapitola 26

Technológia výroby kyslomliečnych výrobkov	329
26.1 Charakteristika a rozdelenie kyslomliečnych výrobkov	330
26.2 Nutričná hodnota a fyziologické účinky kyslomliečnych a probiotických výrobkov	334
26.3 Čisté mliekarenské kultúry	337
26.3.1 Pôsobenie čistých mliekarenských kultúr	342
26.3.2 Aplikácia čistých mliekarenských kultúr	343
26.4 Technologický postup výroby kyslomliečnych výrobkov	346
26.4.1 Špecifikácia výroby vybraných kyslomliečnych výrobkov	351
26.4.2 Mikrobiálne chyby kyslomliečnych výrobkov	353

Kapitola 27

Technológia výroby mrazených mliečnych a smotanových výrobkov	355
27.1 Charakteristika a druhy mrazených mliečnych a smotanových krémov	356
27.2 Technologický postup výroby mrazených mliečnych a smotanových krémov	357
27.3 Chyby mrazených krémov	364

Kapitola 28

Technológia výroby syrov.....	367
28.1 Výroba sladkých syrov	368
28.1.1 Technológia výroby sladkých syrov	369
28.1.1.1 Suroviny používané na výrobu sladkých syrov.....	369
28.1.1.2 Úprava mlieka pred syrením	376
28.1.1.3 Syrenie mlieka	379
28.1.1.4 Spracovanie syroviny	380
28.1.1.5 Formovanie syrov	382
28.1.1.6 Odkvapkávanie a lisovanie syrov	383
28.1.1.7 Solenie syrov	383
28.1.1.8 Zrenie syrov	384
28.1.1.9 Hodnotenie syrov	387
28.1.2 Najčastejšie chyby sladkých syrov	387
28.2 Výroba kyslých syrov	389
28.2.1 Výroba tvarohu	389
28.2.1.1 Výroba tvarohu klasickým spôsobom.....	389
28.2.1.2 Výroba tvarohu odstredivkovým spôsobom.....	390
28.2.1.3 Výroba termotvarohu a tvarohu pomocou ultrafiltrácie.....	391
28.2.1.4 Chyby tvarohov.....	391
28.3 Výroba tavených syrov	392
28.3.1 Technologický postup výroby tavených syrov	394
28.4 Výroba kazeínu, kazeinátov a koprecipitátov mliečnych bielkovín	395

Kapitola 29

Srvátka.....	397
29.1 Typy a formy srvátky	398
29.1.1 Zloženie nespracovanej srvátky	399
29.1.2 Zloženie modifikovaných srvátkových výrobkov	401
29.1.3 Vlastnosti srvátky a jej zložiek	402
29.2 Spracovanie srvátky	403
29.2.1 Tradičné spracovanie srvátky.....	404
29.2.1.1 Srvátkové syry	404
29.2.1.2 Srvátkové nápoje – nealkolické.....	405
29.2.1.3 Srvátkové nápoje – s obsahom alkoholu.....	406
29.2.2 Priemyselné spracovanie srvátky	407
29.2.2.1 Predúprava srvátky.....	409
29.2.2.2 Skoncentrovanie srvátky zahustením a sušením.....	410
29.2.2.3 Frakcionácia zložiek sušiny srvátky	411
29.2.2.4 Konverzia laktózy	416
29.2.2.5 Chemické deriváty	417
29.3 Likvidácia srvátky a jej využitie na farmách	418

Kapitola 30

Technológia výroby zahusteného sladeného mlieka	419
30.1 Charakteristika a druhy zahustených sladených mliek	420
30.2 Požiadavky na kvalitu mlieka a surovín používaných na výrobu zahusteného sladeného mlieka	420

30.3	Technológia výroby zahusteného sladeného mlieka	421
30.4	Chyby sladených zahustených mliek.....	426

Kapitola 31

Technológia výroby nesladeného zahusteného mlieka	427	
31.1	Charakteristika a druhy nesladených zahustených mliek	428
31.2	Požiadavky na kvalitu spracovávaného mlieka.....	428
31.3	Technológia výroby nesladeného zahusteného mlieka	428
31.4	Chyby nesladeného zahusteného mlieka	431

Kapitola 32

Výroba sušeného mlieka	433	
32.1	Charakteristika a druhy sušeného mlieka.....	434
32.2	Požiadavky na kvalitu mlieka používaného na výrobu sušeného mlieka	434
32.3	Technológia výroby sušeného mlieka rozprašovaním.....	435
32.4	Sušenie mlieka na valcoch.....	440
32.5	Výroba instantného mlieka	440
32.6	Chyby sušeného mlieka	441

Kapitola 33

Falšovanie produktov živočíšneho pôvodu	443	
33.1	Falšovanie mäsa a mäsových výrobkov.....	444
33.1.1	Metódy autentifikácie mäsa a mäsových výrobkov	446
33.1.2	Autentifikácia halal a kóšer mäsa a mäsových výrobkov.....	455
33.1.2.1	Definícia halal a kóšer mäsa	455
33.1.2.2	Metódy autentifikácie halal a kóšer mäsových výrobkov.....	456
33.1.3	Falšovanie a autentifikácia rýb.....	456
33.1.3.1	Metódy autentifikácie rýb a produktov rybolovu.....	459
33.2	Falšovanie a autentifikácia mlieka a mliečnych produktov.....	462
33.2.1	Autentifikácia mlieka a mliečnych výrobkov	463
33.3	Falšovanie a autentifikácia medu a výrobkov z medu	468
33.3.1	Falšovanie medu.....	469
33.3.2	Autentifikácia medu	470

Použitá literatúra.....	473
--------------------------------	------------